

Halvsanningar & lögner

Gellert Tamas om ledarskribenten Hanne Kjöllér: Ett journalistiskt moras i Sveriges största morgontidning

Enligt Gellert Tamas är Hanne Kjöllér en av de mest kända journalisterna i Sverige. Hon har skrivit många artiklar om sociala frågor och har varit ledarskribent i Dagens Nyheter. Tamas kritiserar Kjöllér för att ha skrivit artiklar som han anser är felaktiga och som skadar Sveriges rykte som ett demokratiskt land.

Hanne Kjöllér, ledarskribent i Dagens Nyheter.

Tamas anser att Kjöllér har skrivit artiklar som är baserade på felaktiga fakta och som skapar en negativ bild av Sverige. Han anser att hon har skrivit artiklar som är baserade på rykten och som skadar Sveriges rykte som ett demokratiskt land.

Tamas anser att Kjöllér har skrivit artiklar som är baserade på felaktiga fakta och som skapar en negativ bild av Sverige. Han anser att hon har skrivit artiklar som är baserade på rykten och som skadar Sveriges rykte som ett demokratiskt land.

Tamas anser att Kjöllér har skrivit artiklar som är baserade på felaktiga fakta och som skapar en negativ bild av Sverige. Han anser att hon har skrivit artiklar som är baserade på rykten och som skadar Sveriges rykte som ett demokratiskt land.

Tamas anser att Kjöllér har skrivit artiklar som är baserade på felaktiga fakta och som skapar en negativ bild av Sverige. Han anser att hon har skrivit artiklar som är baserade på rykten och som skadar Sveriges rykte som ett demokratiskt land.

Tamas anser att Kjöllér har skrivit artiklar som är baserade på felaktiga fakta och som skapar en negativ bild av Sverige. Han anser att hon har skrivit artiklar som är baserade på rykten och som skadar Sveriges rykte som ett demokratiskt land.

Tamas anser att Kjöllér har skrivit artiklar som är baserade på felaktiga fakta och som skapar en negativ bild av Sverige. Han anser att hon har skrivit artiklar som är baserade på rykten och som skadar Sveriges rykte som ett demokratiskt land.

Tamas anser att Kjöllér har skrivit artiklar som är baserade på felaktiga fakta och som skapar en negativ bild av Sverige. Han anser att hon har skrivit artiklar som är baserade på rykten och som skadar Sveriges rykte som ett demokratiskt land.

Halvsanningar och lögner

Hanne Kjöllér – ett journalistiskt moras i Sveriges största morgontidning

I maj utbröt våldsamma kravaller i Stockholmsförorten Husby. De brinnande bilarna och sammanstötningarna mellan polis och demonstranter skapade rubriker, inte bara i Sverige utan även internationellt. Många såg orsakerna i segregering och social nedrustning. Men inte alla. Enligt Hanne Kjöllér, ledarskribent på Dagens Nyheter, var allt tal om sociala orsaker ett "sammelsurium" hopkokat av "skribenter på vänsterkanten". Om upploppen berodde på social nedrustning "borde det väl snarare vara Norrlands inland som stod i lågor", skrev Kjöllér och sammanfattade: "Kravallerna i Husby används som en ram för människors älsklingsidéer om samhället. Och då blir källkontrollen mindre viktig". (DN 130524)

Som belägg för sin tes hävdade Kjöllér att påståendet att "medierna struntat i Husby innan det började brinna" inte stämmer. Kjöllér hänvisade till en egen sökning i arkivet Presstext som, under perioden 1 maj 2010 till 1 maj 2013, gav 1.176 artikelträffar på Husby, men bara 367 på det befolkningsmässigt jämnstora Bagarmossen.

Och Kjöllér tycks ha rätt i sin hårda kritik. När jag söker i arkivet Newslin, dit Presstext hunnit flytta sina texter, får jag, precis som Kjöllér, betydligt fler träffar på Husby än på Bagarmossen, 1.366 mot 388. (De något högre siffrorna beror på att några nya tidningar tillkommit) Men när jag tittar närmare på de av Kjöllér åberopade artiklarna visar sig en helt annan bild. För att bekräfta sin tes har Kjöllér inte bara tagit med artiklar om Stockholmsförorten Husby, utan samtliga artiklar om de många orter med namnet Husby. Kjöllér har räknat med både Västra Husby utanför Söderköping (241 artiklar), Östra Husby utanför Norrköping (252 artiklar) och Husby-Rekarne utanför Eskilstuna (63 artiklar) För att bara nämna några exempel.

Och Kjöllér nöjer sig inte med ortsnamn landet runt, i hennes uppräknings ingår också artiklar om den norske rättspsykiatrikern Torgeir Husby (116), sakkunnig i rättsprocessen mot Anders Behring Breivik och artiklar om den norske sångaren och skådespelaren Hans-Erik Dyvik Husby (158) som bl a spelade Cornelis i filmen med samma

namn. Och så fortsätter det, artikel efter artikel. Inte ens travhästen Husby Lynet (4 artiklar) undgår att hamna i Kjöllers sammanställning.

Av ledarskribentens teori återstår – ingenting. En överväldigande majoritet av artiklarna handlar inte om Stockholmsförorten. Inte ens Kjöllers egen tidning har skrivit mer om Husby jämfört med Bagarmossen. Av 157 artiklar i DN som nämner Husby handlar 117 om Stockholmsförorten, medan det finns 120 artiklar om Bagarmossen.

Antingen klarar Kjöllers inte ens av den mest grundläggande sökningen i ett tidningsarkiv, eller så försöker hon medvetet vilseleda läsarna av Sveriges största morgontidning. Frågan är vilket av alternativen som är värst.

Tyvärr är texten om Husby inget undantag, utan snarare symtomatiskt för Kjöllers journalistik; de grova faktafelen, missuppfattningarna och halvsanningarna är legio i hennes texter. Kjöllers drar sig inte ens för regelrätta förfalskningar, något som jag tyvärr själv fått uppleva. Hösten 2006 avslöjade jag i Uppdrag Granskning att påståendena om att apatiska barn simulerar, eller förgiftas av sina föräldrar, saknar all grund. Avslöjandet väckte stor uppmärksamhet, inte minst för att en statlig utredare spelade en huvudroll i ryktesspridningen. Men Kjöllers valde att gå till frontalangrepp. I en stort uppslagen ledarartikel hävdade hon att reportaget bara var ett sätt att "karaktärsmörda" duktiga yrkespersoner och påstod att ett citat av en psykiatriker; "dessa barn är inte så sjuka som det tycks" klippts ihop på ett felaktigt sätt för att ge intryck av att psykiatrikern pekade ut "hela gruppen" apatiska barn som simulanter. (DN 070215)

Det fanns bara ett problem. Det av Kjöllers återgivna citatet existerade inte i programmet. Och av det citat, "en del barn äter i smyg på nätterna", som fanns med psykiatrikern

framgick tydligt att han "bara" anklagade vissa av barnen för att vara simulanter.

Kjöllers hade medvetet förfalskat ett citat till sin motsats, och sedan baserat en hel artikel på det av henne påhittade citatet. Och arbetssättet var ingen engångsföreteelse. När jag hösten 2009 följde upp avslöjandena i boken De apatiska gick Kjöllers återigen till angrepp, återigen med citat som inte existerade.

Den senaste i den allt längre och sorgligare raden av Kjöllers grova faktafel avslöjades i förra veckan. I sin mediekritiska bok "En halv sanning är också en lögn" påstår Kjöllers att den svårt cancersjuka krögaren Erik Videgård, som inte beviljades sjukpenning i ett uppmärksammat fall, äger en bostadsrätt värd 12,5 miljoner. Tvåbarnsfamiljen, som Kjöllers kallar Wallerstedt, hade "gjort drygt 2.5 miljoner i vinst om de sålde lägenheten och flyttade till något mindre", skriver Kjöllers.

Problemet är bara att Videgård bor – i en hyresrätt.

Den Kjöllerska journalistiken handlar om betydligt mer än de med tiden närmast tragikomiska faktafelen, genom Kjöllers position som ledarskribent på Sveriges största morgontidning blir det i förlängningen en fråga om hela det offentliga samtalsklimatet. Björn Johnson, filosofie doktor i statsvetenskap, har i sin bok "Kampen om sjukfrånvaron" beskrivit hur Kjöllers spelade en huvudroll i att etablera bilden att den stora ökningen av antalet sjukskrivningsdagar i början av 2000-talet berodde på nytillströmning, överutnyttjande och missbruk, när tillgänglig forskning pekar på att det snarare handlade om att de som redan var sjukskrivna inte lyckades, eller gavs möjlighet, att ta sig ur bidragssystemet och återgå i arbete.

En stor del av ansvaret för den kjöllerska journalistiken faller på hennes mångårige chef på ledarredaktionen, DN:s nuvarande chefredaktör Peter Wolodarski. Han underlät inte bara att bygga in sedvanliga redaktionella kontrollmekanismer, han frångick dessutom grundläggande

publicistiska regler i sitt försvar av Kjöllers återkommande misstag. När jag exempelvis, utifrån de pressetiska reglerna, krävde en rättelse av Kjöllers påhittade citat vägrade Wolodarski en rättelse med motiveringen att det skulle bli "obegripligt för läsarna".

Kjöller själv verkar inte se några problem. Hennes försvar för det grova sakfelet om Videgård i boken går i linje med hennes reaktion på kritiken för de förfalskade citaten om de apatiska barnen. Då försvarade sig Kjöllers med att hennes påhittade citat var nästan rätt, "nästan intill förväxling likt" det som de fakto sas i reportagen.

Frågan är hur DN:s ledning kommer att agera. Kommer man att se till att bygga in kontrollmekanismer för att undvika nya faktafel. Kommer ledarsidan att publicera en rättelse för att Kjöllers lyckats med konststycket att blanda ihop en norsk rättspsykiatriker, en skådespelare och en travhäst med en svensk förort, eller kommer man, för att citera Wolodarski, anse att även detta blir "obegripligt för läsarna".

Till syvende och sist handlar det om hur länge till DN kan låta sig dras ner i det Kjöllerska moraset. För om något lär vara "obegripligt för läsarna" är det Kjöllers nästanrätt-journalistik där förväxlingar, på gränsen till journalistisk lyteskomik, blandas med grova faktafel och förfalskningar.

Aftonbladet Kultur, 25 september 2013